

[Time: 2½ Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

- Q.1** Answer the following **(Any two)** **15**
- Explain the meaning and objectives of trade unions.
 - Describe the trade union theory of Webb.
 - Explain the structure of trade unions in India.
- Q.2** Answer the following **(Any two)** **15**
- State the major problems of trade unions in India.
 - Explain the role of trade unions in the environment protection.
 - Explain the various functions of trade unions
- Q.3** Answer the following **(Any two)** **15**
- The leadership Ideology.
 - Registration of trade union.
 - The impact of globalization on trade union in India.
- Q.4** Answer the following **(Any two)** **15**
- Explain the meaning and objectives of international labour organization(ILO).
 - Describe the trade unions finance.
 - Explain the women's participation in trade union activities.
- Q.5 a)** State whether following statement are true or false with reason **(Any four)** **08**
- Karl Marx is a father of trade unions.
 - Labour is an active and sensitive factor of production.
 - The functions of labour administration is provide training and education.
 - The role of trade unions in wage fixation in not very important.
 - There is sufficient women's participation in trade union movement in India.
 - British government passed first factory Act in the year 1981.
 - Internal leadership is created through workers.
 - ILO is tripartite organization.
- b)** Choose the correct answer and rewrite the statement **(Any seven)** **07**
- Hoxie's trade unions approach is based on _____.
a) Industrial democracy b) Surplus value
c) Psychology d) Thruth, non- violence and virtue
 - Trade union is a _____ concept.
a) Modern b) Traditional
c) Wider d) Narrow
 - Labour movement in _____ is relatively best consolidated.
a) China b) America
c) Russia d) England

4. Internal function of trade union is _____.
a) To entertain
b) To literate
c) To achieve optimum remuneration
d) To participate in politics
5. Trusteeship' concept was propounded by _____.
a) Karl mark
b) M. Gandhi
c) Webb
d) Hoxie
6. The white collar workers do _____ type of work.
a) Physical
b) Intellectual
c) Only physical
d) All of the above
7. An application for registration of trade union must be made to the _____.
a) Manager
b) Registrar
c) Chairman
d) Co-ordinator
8. In 1885, _____ started movement in Mumbai for mill workers.
a) M. N. Joshi
b) N. M. Lokhande
c) Swarabaji Bengale
d) Raja Ram Mohan Roy
9. Trade unions in India are affected by _____.
a) Globalization
b) Workers Laws
c) Payment Policy
d) All of the above
10. Financial position of trade unions in India is _____.
a) Very sound
b) Weak
c) Sound
d) None of the above
11. Blue collar workers perform _____.
a) Intellectual work
b) Physical work
c) Surplus work
d) None of the above
12. All India Trade Union Congress was established in the year _____.
a) 1921
b) 1925
c) 1923
d) 1920

[वेळ:२½]

[गुण : ७५]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना : 1. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- अ. कामगार संघटनेचा अर्थ आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब. वेबच्या कामगार संघटना सिद्धांतांचे वर्णन करा.
क. भारतातील कामगार संघटनांची रचना स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा १५
- अ. भारतातील कामगार संघटनांच्या प्रमुख समस्या सांगा.
ब. पर्यावरण संवर्धनामध्ये कामगार संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
क. कामगार संघटनांची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- अ. नेतृत्व विचार प्रणाली.
ब. कामगार संघटनाची नोंदणी.
क. जागतिकीकरणाचा भारतातील कामगार संघटना वरील परिणाम.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- अ. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेचा अर्थ आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब. कामगार संघटनेच्या वित्तव्यवस्थेचे वर्णन करा.
क. कामगार संघटनेच्या उपक्रमातील महिलांचा सहभाग स्पष्ट करा.
५. अ) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सकारण सांगा. (कोणतेही चार) ०८
१. कार्ल मार्क्सला कामगार संघटनेचा जनक असे म्हणतात
२. श्रम हा उत्पादनाचा सजीव व संवेदनशील घटक आहे.
३. शिक्षण व प्रशिक्षण सुविधा पुरविणे हे श्रमप्रशासनाचे कार्य आहे.
४. मजुरी ठरविताना कामगार संघटनेची भूमिका महत्वाची ठरत नाही.
५. भारतीय कामगार संघ चळवळीमध्ये महिलांचा पुरेसा सहभाग आहे.
६. ब्रिटीश सरकारने १९८१ मध्ये पहिला कारखाना कायदा संमत केला.
७. जे नेतृत्व प्रत्यक्ष कामगारांमधून उदयास येते त्या नेतृत्वाला अंतर्गत नेतृत्व असे म्हणतात
८. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना ही त्रिपक्षीय संघटना आहे.

ब) योग्य उत्तराची निवड करा आणि विधाने पुन्हा लिहा. (कोणतेही सात):-

१. हॉक्सी यांचा कामगार संघटनाविषयक दृष्टीकोन _____ वर आधारित आहे.

- अ) औद्योगिक लोकशाही ब) अतिरिक्त मुल्य
क) मानसशास्त्र ड) सत्य, अहिंसा आणि सदाचार

२. कामगार संघटना ही _____ संकल्पना आहे.

- अ) आधुनिक ब) परंपरागत
क) व्यापक ड) मर्यादित

३. _____ मधील कामगार चळवळ ही सापेक्षतः उत्कृष्टपणे संघटीत झाली.

- अ) चीन ब) अमेरिका
क) रशिया ड) इंग्लंड

४. कामगार संघटनांचे _____ हे अंतर्गत कार्य आहे.

- अ) मनोरंजन करणे ब) साक्षर करणे
क) पर्याप्त मोबदला मिळवून देणे ड) राजकारण करणे

५. विश्वस्त संकल्पना _____ यांनी मांडली

- अ) कार्ल मार्क्स ब) म. गांधी
क) वेब ड) हॉक्सी

६. पांढरपेशीय कामगार _____ प्रकारचे श्रम करतात.

- अ) शारिरीक ब) बौद्धिक
क) केवळ शारिरीक ड) वरील सर्व

७. कामगार संघटनेचा नोंदणी अर्ज _____ यांचेकडे देणे आवश्यक आहे.

- अ) व्यवस्थापक ब) निबंधक
क) अध्यक्ष ड) समन्वयक

८. १८८५ मध्ये _____ यांनी मुंबई येथे गिरणी कामगारांसाठी एक चळवळ सुरु केली.

- अ) एम.एन.जोशी ब) एन.एम.लोखंडे
क) सोराबजी बेंगाले ड) राजा राम रोहन रॉय

९. भारतातील कामगार संघटनांवर _____ चा विपरीत परिणाम होत आहे.

- अ) जागतिकीकरण ब) कामगार कायदे
क) वेतन धोरण ड) यापैकी नाही.

१०. भारतातील कामगार संघटनांची वित्तव्यवस्था _____ आहे.

- अ) पुरेशी सशक्त ब) कमकुवत

क) सामर्थ्यवान ड) यापैकी नाही.

११. निलपेशीय कामगार _____ पार पाडतात.

अ) बौद्धिक श्रम ब) शारिरीक श्रम
क) अतिरिक्त श्रम ड) यापैकी नाही.

१२. आखिल भारतीय काँग्रेस कामगार संघटनेची स्थापना _____ साली झाली

अ) १९२१ ब) १९२५
क) १९२३ ड) १९२०